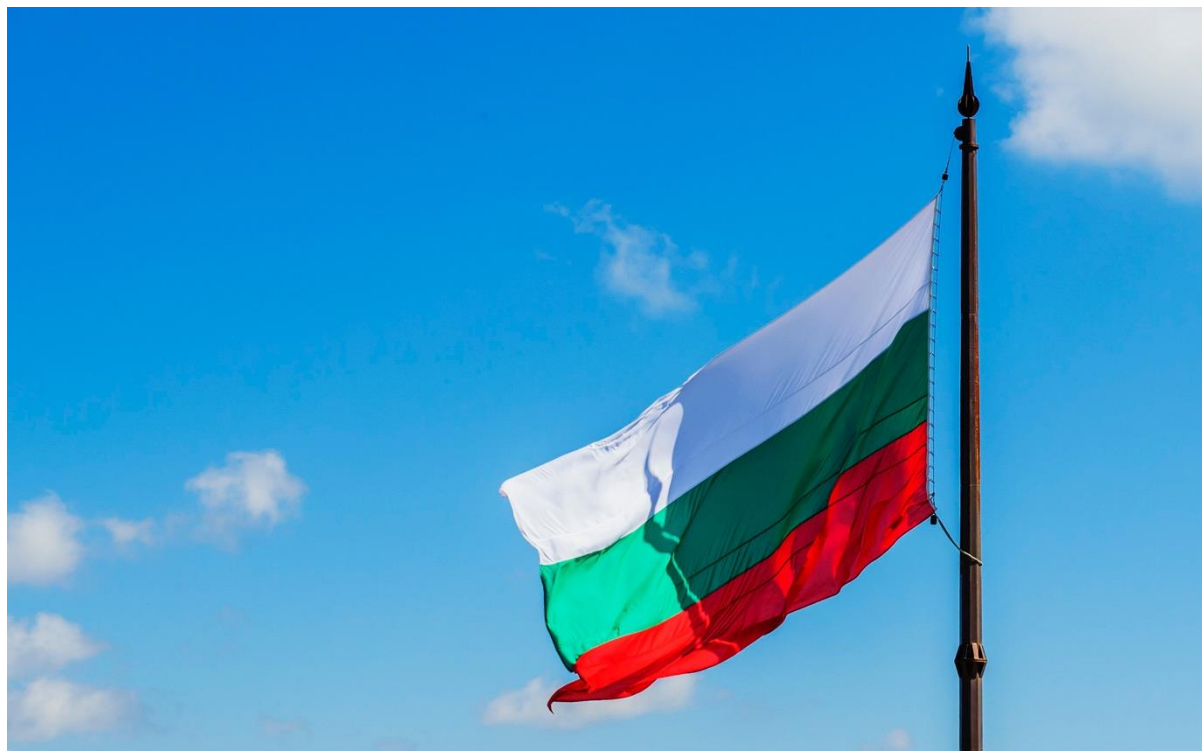

Do trzech razy sztuka? Bułgaria w przededniu podwójnych wyborów

Jędrzej Błaszczak

12.11.2021

Artykuł w skrócie:

- W Bułgarii odbędą się trzecie wybory parlamentarne w tym roku. W tym samym dniu przeprowadzone zostaną również wybory prezydenckie;
- sondaże wskazują, że faworytem do zwycięstwa jest partia GERB byłego premiera Bojko Borysowa, która jednak nie będzie miała zdolności koalicyjnej, natomiast wybory prezydenckie prawdopodobnie wygra urzędujący prezydent Rumen Radew;
- całość komplikuje dramatyczna sytuacja pandemiczna w tym państwie i uliczne protesty przeciw pandemicznym obostrzeniom i generalnej sytuacji ekonomicznej państwa.

Rok 2021 zapisze się w Bułgarii jako rok wyborczy. Maraton został zapoczątkowany wyborami parlamentarnymi w kwietniu, które jednak nie przyniosły możliwości utworzenia stabilnej większości. Doprowadziło to do zorganizowania przyspieszonych wyborów już w lipcu, których wyniki przełamały serię zwycięstw rządzącej partii Obywatele na rzecz Europejskiego Rozwoju Bułgarii (GERB) Bojko Borisowa, wygrywającej wszystkie wybory parlamentarne od 2009 roku.

Geneza problemów

To właśnie w osobie byłego już premiera Borisowa należy szukać początków obecnych napięć na bułgarskiej scenie politycznej. Były mer Sofii i osobisty ochroniarz Symeona Drugiego – premiera

i ostatniego cara Bułgarii (1943-1946), obalonego przez reżim komunistyczny, bez wątpienia jest zręcznym politycznym graczem, który spolaryzował bułgarską scenę polityczną na długie lata – powoli, ale zauważalnie zaczął tracić poparcie. Pod jego rządami (w latach 2009-2013, 2014-2017 i 2017-2021, zostając drugim najdłuższym urzędującym premierem w historii tego kraju), Bułgaria niejednokrotnie oskarżana była przez Unię Europejską o problemy z praworządnością, wolnością mediów i brak walki z kwitnącą w kraju korupcją.

Mimo to, wyborcy przez długi czas nie posiadali żadnej realnej alternatywy, aby przełamać polityczne *status quo*, poza przewijającymi się nazwiskami znanych z partii długo obecnych na bułgarskiej scenie politycznej, takich jak Bułgarska Partia Socjalistyczna (BSP) czy Ruch na Rzecz Praw i Wolności (DPS), reprezentujący w głównej mierze interesy licznej mniejszości tureckiej w tym kraju. Liderzy wspomnianych partii, w szczególności DPS, sami byli uwikłani

w skandale korupcyjne i niejasne kontakty na styku biznesu i polityki. W czerwcu tego roku jeden z najbardziej rozpoznawalnych członków tej partii, Delian Peewski, został objęty przez władze USA sankcjami na mocy aktu Magnickiego, czyli amerykańskiego aktu prawnego umożliwiającego nakładanie środków represyjnych na osoby, które dopuszczają się korupcji i naruszeń praw człowieka na szeroką skalę¹.

W 2020 roku doszło do wydarzenia, które wzburzyło opinię publiczną w Bułgarii. W lipcu w bułgarskich mediach społecznościowych niezwykle popularne stało się nagranie, na którym jeden z liderów partii opozycyjnej, Christo Iwanow, płynąc łódką nagrywa luksusową rezydencję z nielegalnie wydzielonym prywatnym dostępem do plaży wpływowego polityka Ahmeda Dogana, związanego również z DPS. Cały obiekt był zabezpieczany przez Narodową Służbę Ochrony (NSO), która formalnie jest przeznaczona do ochrony najważniejszych osób w państwie. Dogan nie należał do takich osób².

Już następnego dnia skonfliktowany z Borisowem prezydent Rumen Radew wydał oświadczenie potępiające wykorzystywanie funkcjonariuszy NSO do prywatnych celów. Poskutkowało to przeszukaniem biura prezydenta przez prokuraturę oraz tymczasowym zatrzymaniem osobistego sekretarza i jednego z doradców przez śledczych pod wątpliwymi zarzutami ujawniania tajemnicy państwowej i płatnej protekcji³.

Tak instrumentalne wykorzystanie prokuratury w walce politycznej i kolejny dowód na bezkarność osób znajdujących się w orbicie władzy wywołały ogólnonarodowe protesty, których uczestnicy domagali się gruntownych zmian w państwie. Wśród najpopularniejszych postulatów wymieniano walkę z powszechną korupcją, deoligarchizację, reformę systemu sprawiedliwości, a także ustąpienie premiera Bojko Borisowa i prokuratora generalnego Iwana Geszewa. Na fali protestów poparcie zaczęły zyskiwać partie, które do tej pory nie miały swoich przedstawicieli w parlamencie i te, których przedstawiciele aktywnie włączyli się w ich organizację. Wśród nich trzeba wymienić partię Jest Taki Naród (ITN), czyli formację określaną przez komentatorów jako twór populistyczny i antyestablishmentowy, powstały wokół osoby Sławiego Trifonowa, piosenkarza i gospodarza popularnego w Bułgarii show

¹B. Dzambazova, L. Bayer, *US sanctions top Bulgarians for graft. EU does zilch*, <https://www.politico.eu/article/us-sanctions-bulgaria-power-brokers-for-graft/>, dostęp: 08.11.2021.

²*Beef Over Bulgarian Beach Sparks Protest Over 'Protected' Elites*, Radio Free Europe, <https://www.rferl.org/a/beef-over-bulgarian-beach-sparks-protest-over-protected-elites/30716443.html>, dostęp: 06.11.2021.

³*Prosecutor raids on Bulgarian president's offices draw public anger*, Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-bulgaria-protests-justice-idUSKBN24A2ZR>, dostęp: 09.11.2021.

telewizyjnego. Ponadto główną rolę odegrała Demokratyczna Bułgaria (DB), czyli koalicja trzech centroprawicowych ugrupowań, bazujących na wyborach z większych miast, przede wszystkim z Sofii, a także partia antykorupcyjna byłej rzecznik praw obywatelskiej Mai Manołowej, o specyficznej nazwie Wstań! Bandyci precz! (IBG).

Powszechne protesty zakończyły się dopiero z chwilą ustąpienia Bojko Borisowa z funkcji premiera po wyborach w kwietniu 2021 roku. Chociaż wygrała je partia GERB, nie była w stanie stworzyć koalicji. Od tamtej pory państwem kieruje rząd tymczasowy pod kierownictwem byłego ministra obrony narodowej, Stefana Janewa, blisko związanego ze środowiskiem prezydenta Radewa. Datę następnych wyborów wyznaczono na 11 lipca 2021 roku.

Nowe rozdanie

Zwycięzcą okazała się partia Jest Taki Naród, która otrzymała w wyborach 65 mandatów w bułgarskim parlamencie. Tuż za nią uplasował się GERB z 63 mandatami, następnie partia socjalistyczna (36), Demokratyczna Bułgaria (34), DPS (29) i IBG (14). Celem utworzenia stabilnego rządu, partie muszą zdobyć 121 mandatów w liczącym 240 miejsc Zgromadzeniu Narodowym.

Po przeprowadzeniu wyborów partia Trifonowa jako pierwsza otrzymała od prezydenta Radewa możliwość utworzenia rządu. Zaskakując potencjalnych koalicjantów Jest Taki Naród, przedstawiono skład nowego gabinetu bez konsultacji z innymi partiami protestu, domagając się jednocześnie poparcia w parlamencie.

Taki ruch spotkał się z powszechnym niezrozumieniem. Największą kontrowersją okazały się wybory personalne dokonane przez liderów ITN. Początkowo na premiera został desygnowany Nikołaj Wasilew, pełniący funkcję wicepremiera w gabinecie Symeona Drugiego w latach 2001-2005⁴. Po negatywnym przyjęciu tego faktu przez opinię publiczną i inne partie, ostatecznie kandydatem został jednak Plamen Nikolow, szerzej nieznanym biznesmenem z doświadczeniem zawodowym w branży akcesoriów pływackich. Kandydatem na ministra sprawiedliwości został Momczil Iwanow, który dał się poznać jako zwolennik teorii

⁴, *ITN withdraws Nikolai Vasilev's nomination for Prime Minister and proposes a new one tomorrow*, Worldakkam, <https://worldakkam.com/itn-withdraws-nikolai-vasilevs-nomination-for-prime-minister-and-proposes-a-new-one-tomorrow-novinite-com/157171/>, dostęp 10.11.2021.

spiskowych, atakujący w mediach społecznościowych potencjalną partię koalicyjną dzień przed swoją nominacją. Kontrowersje wzbudziła również kandydatura Petara Iliewa na stanowisko wicepremiera i ministra spraw wewnętrznych. Sierpniowy wywiad udzielony w mediach, już po swojej nominacji, w którym zachowywał się niezwykle arogancko i odmawiał odpowiedzi na niektóre pytania, odbił się szerokim echem w bułgarskich mediach społecznościowych⁵. Ponadto po ogłoszeniu jego kandydatury pojawiły się zarzuty o plagiat jednej z najważniejszych publikacji w jego dorobku naukowym, które następnie zostały potwierdzone przez komisję powstałą na macierzystej uczelni Iliewa – Uniwersytecie Sofijskim.

Ostateczne wątpliwości co do wyborów personalnych kandydatów na najważniejsze stanowiska w państwie i nieumiejętność osiągnięcia jakiegokolwiek kompromisu, skutkowałą wycofaniem się z pomysłu powołania rządu ITN. Następna w kolejce partia GERB odrzuciła tę możliwość, BSP nie powiodło się utworzenie rządu, więc prezydent był zmuszony ogłosić termin kolejnych wyborów.

Nowa partia i nowe problemy

Na bułgarskiej scenie politycznej pojawiła się nowa partia, która ma realną szansę stworzyć nowy rząd. Powstałe po lipcowych wyborach ugrupowanie Kontynuujemy Zmianę (PP) bazuje głównie na elektoracie wielkomijskim. Obecne badania opinii publicznej pokazują, że partia przyciągnęła głównie rozczarowanych wyborców partii Jest Taki Naród i – w nieznacznym stopniu – głosujących na Demokratyczną Bułgarię. Partia powstała dzięki zaangażowaniu dwóch popularnych ministrów i absolwentów Harvardu: Kiryła Petkowa i Asena Wasiliewa, którzy przez 4 miesiące współtworzyli tymczasowy rząd Janewa. Nie obyło się jednak bez skandalu politycznego. Kontrowersje wokół tego pierwszego pojawiły się, gdy grupa 55 posłów GERB złożyła w sierpniu do Trybunału Konstytucyjnego wnioski o zbadanie zasadności aktu powołania Kiryła Petkowa na stanowisko ministra. Zgodnie z bułgarską konstytucją urzędnicy wysokiego szczebla nie mogą posiadać podwójnego obywatelstwa, a Petkow jeszcze na

⁵*Day of drama as vote on proposed Bulgarian government looms*, The Sofia Globe <https://sofiaglobe.com/2021/08/09/day-of-drama-as-vote-on-proposed-bulgarian-government-looms/>, dostęp: 10.11.2021.

początku tego roku posługiwał się kanadyjskim paszportem⁶. Oskarżony bronił się, że zrzekł się obywatelstwa kanadyjskiego w kwietniu, czyli miesiąc przed mianowaniem, jednak kanadyjskie władze zakończyły procedurę odebrania obywatelstwa dopiero 20 sierpnia. Wyrok bułgarskiego Sądu Konstytucyjnego określił za nieważny akt mianowania Petkova ministrem, co faktycznie oznacza że nigdy nie pełnił on tej funkcji. Nie uznał jednak za nieważne wszystkich aktów wydanych przez Petkova. W ten sposób zapobiegł możliwemu chaosowi prawnemu, gdyż nie umożliwia to podważenia na drodze prawnej konkretnego aktu, jeżeli jedyna przesłanka odnosiłaby się do nieprawidłowo obsadzonego urzędu⁷. Wątpliwe jest również, aby sprawa miała swoje konsekwencje polityczne, gdyż do tej pory Kontynuujemy Zmianę nie zanotowała spadków w sondażach.

Tragiczna sytuacja pandemiczna

Od samego początku Bułgaria znajdowała się na samym końcu listy państw UE pod względem liczby szczepień. Stan ten trwa do dziś, gdyż ledwie ponad 22% społeczeństwa przyjęło co najmniej dwie dawki szczepionki na COVID-19. Początkowo winą za to obarczano niewystarczającą infrastrukturę, która nie pozwalała na efektywną dystrybucję wszystkich preparatów. Po paru tygodniach okazało się, że nie tylko ten element jest problemem. Od samego początku w dyskursie publicznym były rozpowszechnione były teorie spiskowe i dezinformacja, silnie oddziaływujące na bułgarskie społeczeństwo. Kolejnym czynnikiem jest brak zintegrowanej kampanii promującej szczepienia oraz unikanie odpowiedzi na pytania o potrzebę wprowadzenia obowiązkowych szczepień przez polityków.

Kraj ten jest teraz w trakcie czwartej fali, liczba zgonów rośnie z tygodnia na tydzień. Statystyki wskazują, że Bułgaria plasuje się pośród państw, jest jednym z państw na świecie, w których liczba zgonów na milion mieszkańców z powodu COVID-19 jest najwyższa. Według portalu statista.com w ciągu ostatnich 7 dni z wynikiem 138.5 zgonów ustępowała tylko Zjednoczonym Emiratom Arabskim⁸. Obecnie szacuje się, że państwowa służba zdrowia jest u granic

⁶ *Bulgaria Constitutional Court rules caretaker minister's appointment was unconstitutional*, The Sofia Globe, <https://sofiaglobe.com/2021/10/27/bulgaria-constitutional-court-rules-caretaker-ministers-appointment-was-unconstitutional/>, dostęp: 10.11.2021.

⁷ *Какво следва от решението на Конституционния съд за Кирил Петков*, Дневник https://www.dnevnik.bg/izbori_2021/2021/10/27/4271101_kakvo_sledva_ot_reshenieto_na_konstitucionnii_sud_zh/, dostęp: 10.11.2021.

⁸ *Coronavirus (COVID-19) deaths worldwide per one million population as of November 10, 2021, by country*, Statista, <https://www.statista.com/statistics/1104709/coronavirus-deaths-worldwide-per-million-inhabitants/>, dostęp 10.11.2021.

wytrzymałości, a problemem nie jest tylko brak miejsc w szpitalach, ale również braki kadrowe wśród lekarzy i pielęgniarek.

Ponadto ogromne niepokoje społeczne wzbudziła decyzja o wprowadzeniu obowiązkowych „zielonych” certyfikatów, które trzeba pokazać, aby móc wejść do miejsc publicznych, takich jak restauracje, kina, teatry czy bary. Certyfikat można otrzymać po otrzymaniu szczepionki, przechorowaniu choroby – udowodnionej badaniem – lub wykonaniu testu⁹. Wątpliwości pojawiły się nie tylko co do zasadności samego certyfikatu, ale również niezwykle szybkie tempo jego wprowadzenia, już po dwóch dniach od ogłoszenia.

Pomimo tak restrykcyjnych obostrzeń, nie wpłynęło to znacznie na liczbę wykonanych szczepień. Na początku miesiąca minister zdrowia Stojczo Katsarow określił, że obecna sytuacja pandemiczna w kraju, to już nie tylko „kryzys zdrowotny”, ale raczej „katastrofa narodowa”.

Kampania inna niż pozostałe

W odróżnieniu do poprzednich okresów przedwyborczych, tym razem wśród głównych tematów kampanii nie znalazła się reforma sądownictwa. Kandydaci starali się akcentować raczej nieudolność rządzących w walce z pandemią, zasadność obostrzeń pandemicznych, kwestie transformacji energetycznej, w tym odejścia od węgla i systematycznie rosnące ceny energii.

Bulgaria jest teraz również świadkiem wzrastającej inflacji, która we wrześniu osiągnęła 4,8%, najwięcej od 9 lat¹⁰. Do końca roku spodziewany jest wzrost do poziomu nawet 8%. Nastroje społeczne pogarszają również rosnące ceny energii, żywności i wspomniane obostrzenia pandemiczne. Ponadto dopiero 15 października rządowi tymczasowemu udało się złożyć Krajowy Plan Odbudowy. Jego główne założenia zakładają przyspieszenie odejścia od węgla,

⁹*New change of the rules for "Green Certificate" in Bulgaria*, Aninews <https://www.aninews.in/news/world/europe/new-change-of-the-rules-for-green-certificate-in-bulgaria20211104035011/> dostęp: 10.11.2021.

¹⁰*Bulgaria's inflation reaches nine-year peak in September*, Central Bank of Bulgaria <https://www.intellinews.com/bulgaria-s-inflation-reaches-nine-year-peak-in-september-224099/>, dostęp: 10.11.2021.

systemowe reformy w ochronie zdrowia i systemie sprawiedliwości, a także pakiet usprawnień dla biznesu. Cały projekt wart jest około 6,5 miliarda euro¹¹.

Lider jest jeden - wybór głowy państwa

W tym samym czasie w Bułgarii przeprowadzone zostaną wybory prezydenckie. Faworytem sondaży jest urzędujący prezydent Rumen Radew. Ponownie wystartuje on jako niezależny kandydat z poparciem Bułgarskiej Partii Socjalistycznej. Partia GERB udzieliła natomiast poparcia Anastasowi Gerdżikowowi, pełniącego drugą kadencję rektora Uniwersytetu Sofijskiego¹². Do tej pory był on postacią szerzej nieznaną na bułgarskiej scenie politycznej. Demokratyczna Bułgaria udzieliła poparcia Łozanowi Panowowi, natomiast Ruch na rzecz Praw i Wolności wystawił swojego lidera – Mustafę Karadaja. Wspomniana dwójka nie ma jednak żadnych szans na przejście do potencjalnej drugiej tury, a rywalizują raczej o wynik podobny do popierających ich partii¹³.

Sondaże i potencjalne możliwości

Wydaje się, że również w kolejnych wyborach parlamentarnych powstanie stabilnej koalicji, będącej w stanie samodzielnie rządzić państwem, jest mało prawdopodobne. Obecne sondaże wskazują, że zwycięzcą wyborów będzie GERB, osiągając niski w porównaniu do swojej historii rezultat 23%. Na kolejnych miejscach plasują się na zmianę Bułgarska Partia Socjalistyczna i Kontynuujemy Zmianę z poparciem oscylującym wokół 15%, chociaż to właśnie PP częściej znajduje się za plecami GERB. Dopiero na czwarte miejsce spadła niedawny lider sondaży, partia Jest Taki Naród, z 12%, a niewiele mniej ma otrzymać Demokratyczna Bułgaria i Ruch na rzecz Praw i Wolności. Na granicy 4% prognozuje się

¹¹ K. Nikolov, *Bulgaria finally sends its recovery plan to Brussels*, https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/bulgaria-finally-sends-its-recovery-plan-to-brussels/, dostęp: 07.11.2021.

¹² *Bulgarian Presidential Race Tightens as GERB-Backed Candidate Unveiled*, S. Todorov <https://balkaninsight.com/2021/10/01/bulgarian-presidential-race-tightens-as-gerb-backed-candidate-unveiled/>, dostęp: 09.11.2021.

¹³ *В средата на кампанията: Радев запазва шансовете си за победа, стратегията на Панов не сработва*, Капитал https://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2021/11/01/4273404_v_sredata_na_kampaniata_radev_z_apazva_shansovete_si/ dostęp: 08.11.2021.

antykorupcyjna partia Wstań BG! Nadchodzimy! (zmieniła nazwę z Wstań! Bandyci precz! w lipcu).

Takie wyniki wskazują, że aby zawiązać koalicję, potrzebna będzie współpraca co najmniej trzech różnych partii, co w poprzednich powyborczych negocjacjach skończyło się niepowodzeniem. Najmniej prawdopodobne jest, że to Bojko Borisow będzie miał okazję przewodniczyć rządowi. Sondaże wskazują, że GERB, mimo że zostanie zwycięzcą wyborów, będzie miał ogromne problemy, aby namówić pozostałe partie do współpracy, poza partią DPS.

Innymi sojusznikami, z którymi istnieje możliwość powołania nowego rządu, są partie: PP, DB i IBG, które jeszcze przed wyborami podpisały deklarację dotyczącą wspólnej współpracy po wyborach. Może okazać się, że te ugrupowania utworzą wspólną grupę w parlamencie, co formalnie umożliwi prezydentowi przekazanie im, a nie GERB, pierwszeństwa przy próbie tworzeniu rządu. Taka formacja byłaby też stabilniejsza politycznie i miała silniejszy mandat przy negocjacjach z koalicjantami.

Sytuację komplikuje również fakt, że do tej pory nie wiadomo jaką strategię przyjmą partie BPS i Jest Taki Naród. Chociaż socjaliści na ten moment stanowczo wykluczają możliwość stworzenia koalicji pod kierunkiem Bojko Borisowa, jako partia głęboko osadzona na bułgarskiej scenie politycznej jest współodpowiedzialna za niektóre z patologii obecnego systemu, co może wzbudzić niechęć do niezbędnych reform. Jednocześnie liderka partii Kornelia Ninowa podkreśla konieczność jak najszybszego stworzenia rządu, który byłby w stanie poradzić sobie z narastającymi kryzysami¹⁴. Powstaje pytanie jak zagłosują posłowie BPS w przypadku zapowiadanych zmian w wymiarze sprawiedliwości i wprowadzeniu nowych ustaw antykorupcyjnych. ITN jest natomiast targany wewnętrznymi problemami. Rozczarowanie społeczne, znaczny spadek poparcia, jakie przyniosły próby tworzenia rządu przez tą partię, wysokie niezadowolenie struktur regionalnych, a także pogłoski o złym stanie zdrowia Trifonowa i walce pomiędzy jego zastępcami o miano numeru dwa w partii nie wróżą dobrze na przyszłość¹⁵.

¹⁴ Третият вот и шансовете на старата власт: реваншият дебне отвсякъде, Р. Червенкова
https://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2021/11/05/4274834_tretiat_vot_i_shansovete_na_starata_vlast_da_se_vurne/, dostęp: 06.11.2021.

¹⁵ Кой управлява "Има такъв народ", В. Господинова
https://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2021/10/29/4271060_koi_upravliava_ima_takuv_narod/,
dostęp: 05.11.2021.

Z pewnością obie partie będą starały się jak najlepiej wykorzystać fakt, że bez nich stworzenie stabilnego rządu jest niemożliwe. Na razie liderzy obu formacji wstrzymują się od komentowania potencjalnych planów, czekając na ostateczne wyniki wyborów. Inną możliwością jest stworzenie rządu mniejszościowego i zawieranie doraźnych koalicji na potrzeby konkretnych głosowań.

Trudno jednak realnie oszacować realne opcje, gdyż o wynikach wyborów – tym samym możliwości tworzenia koalicji – będą decydować prawdopodobnie pojedyncze mandaty. Ponadto eksperci zwracają również uwagę na kwestię frekwencji. Podczas kwietniowego głosowania wynosiła ona 49%, natomiast podczas lipcowego ledwie ponad 40%. Mimo to można założyć, że połączenie wyborów prezydenckich z parlamentarnymi zmobilizuje wyborców. Jednocześnie stanowi to poważny problem dla partii IBG. Wyższa frekwencja może skutecznie uniemożliwić tej partii przekroczenie progu i tym samym utrudnić PP i DB stworzenie rządu.

Zupełnie inaczej kształtują się sondaże wyborów prezydenckich. Walka nie dotyczy tego, kto wygra wybory, ale raczej odpowiedzi na pytanie czy będą do tego potrzebne aż dwie tury. Niekwestionowanym liderem sondaży pozostaje Rumen Radew, którego poparcie oscyluje wokół 50%. Na drugim miejscu plasuje się Gerdżikow z poparciem odzwierciedlającym wyniki GERB. Pozostałych 21 kandydatów osiąga wyniki jednocyfrowe. Najnowsze sondaże wskazują, że do rozstrzygnięcia niemal na pewno będą potrzebne dwie tury.

Z całą pewnością wraz z ogłoszeniem wyników wyborów prezydenckich i parlamentarnych w Bułgarii nie zakończy się polityczny impas. Nawet jeśli uda się powołać koalicję, będzie się ona składać z co najmniej trzech, a najprawdopodobniej czterech partii. Niestabilny gabinet miałby małe szanse na niezbędną gruntowną reformę systemu sprawiedliwości, deoligarchizację i walkę z korupcją, co prawdopodobnie oznacza czwarte wybory parlamentarne w niedługim czasie.

O AUTORZE

Jędrzej Błaszczak. Student piątego roku prawa na Uniwersytecie Śląskim, gdzie obecnie kończy pracę magisterską dotyczącą dyplomacji pomiędzy Polską a jej sąsiadami. Jego badania koncentrują się na państwach Partnerstwa Wschodniego i na temacie naruszeń praw człowieka, które dotyczą członków mniejszości narodowych.

JEŻELI DOCENIASZ NASZĄ PRACĘ, DOŁĄCZ DO GRONA NASZYCH DARCZYŃCÓW!

Z otrzymanych funduszy sfinansujemy powstanie kolejnych publikacji.

Możliwość wsparcia to bezpośrednia wpłata na konto Instytutu Nowej Europy: 95 2530 0008
2090 1053 7214 0001 tytułem: „darowizna na cele statutowe”.